

مقدمه

جرم قاچاق اسلحه از مهمترین نگرانی های قرن حاضر محسوب می شود. این جرم به صورت فردی و گروهی در قالب جنایت سازمان یافته قابل تحقق است. انگیزه ها و عواملی که سبب ساز جرم قاچاق اسلحه می شود اهداف مالی و مادی، بیکاری، عدم اشتغال زایی کافی و موثر، فقر بخصوص در ساکنین مرز نشین، نبودن قوانین لازم و ابهام در آنها و بسیاری از مسائل دیگر می تواند باشد. ارتکاب این جنایت آثار اقتصادی و اجتماعی زیانباری را هم در سطح ملی و هم در سطح بین المللی به بار می آورند و حتی تمامیت و امنیت دولتها و ملت ها را تهدید می کند. در این راستا آیا دولت ها به تصویب معاهده ها و موافقت نامه های امنیتی پرداخته اند و مبارزه با این جرم را در کنار جرایم دیگری که امنیت بین المللی را تهدید می کند در سرلوحه کار خویش قرار داده است؟ از طرفی موضوع صلاحیت رسیدگی به این جرم پیش می آید، دولت ها سعی دارند با توجه به موضوع صلاحیت ها به کشف، محاکمه و اجرای مجازات در قبال مجرمین قاچاق اسلحه اقدام نمایند. چه نوع از صلاحیت هایی در مورد این جرم وجود دارد؟ سازمان پلیس جنایی بین المللی نیز در راستای مبارزه با جرایم خطیر به نوبه خود به انجام وظایف و اقداماتی می پردازد و با طرح اعلامیه های مختلف به تعقیب مجرمین، تبادل اطلاعات در خصوص مجرمین می پردازد. آیا اینترپل در مقوله جرم قاچاق اسلحه تدابیری اندیشیده است؟ هدفهای سیاست جنایی موثر در جامعه وقتی تحقق می یابد که تدابیر پیشگیرانه وضعی همواره در درجه نخست اهمیت قرار گیرد چرا که پدیده جرم امروزه از نگرانی های مهم جوامع بشری شده است. دور نگه

داشتن گروه های مجرم از تجارت های غیر قانونی یک استراتژی کلیدی برای پیشگیری از جرایم سازمان یافته است. تدابیر کافی و مناسب پیشگیرانه در رابطه با هر جرم و اجرای به موقع آن توسط مقامات صالح هر دولت نقش موثری در کاهش خشونت ها و انواع جرایم با سلاح ایفا می کند. دولت ها با کنترل موثر سلاح ها و مراقبت از مرزها و تبادل اطلاعات در زمینه تولید، صادرات و واردات و نگهداری سوابق با یکدیگر امنیت جامعه و شهروندان را در قلمرو خود حفظ می کنند و از بروز بحران های اقتصادی جلوگیری می کنند. قاچاق اسلحه به عنوان یک جرم بین المللی اقتصادی لزوم همکاری دولتها در زمینه مبارزه با آن را انکارناپذیر می نماید. هر دولتی اجرای این مهم را از طریق اعمال راهکارهایی عملی می سازد، وضع قوانین محکم و جامع، پیوستن به کنوانسیون ها و پروتکل های مرتبط کمیت های بزرگ معاملات غیر قانونی اسلحه را کاهش می دهد. بالا بردن سطح اطلاعات عامه و دادن آموزش های لازم به آنها ضمن اینکه از راهکارهای پیشگیرانه وضعی نسبت به بزه‌دیدگان جرم می باشد به حل ریشه ای معضل بزهکاری نیز کمک می کند. بالا بردن سطح فرهنگی و رفاه مردم جامعه و کاهش سطح نا امنی و جرایم مرتبط با قاچاق اسلحه اتخاذ مبارزات پیشگیرانه وضعی را ضروری جلوه می دهد تا با از بین بردن ابزار های جرم و سلب فرصت های مجرمانه در راستای رسیدن به این هدف گام برداشته است. در نهایت اینکه چه راهکارهایی در خصوص پیشگیری وضعی جرم قاچاق اسلحه قابل تصور و اعمال است؟ در این نوشتار سعی شده است که تا حدودی به این سوالات پاسخ دهد.

جرم یک پدیده معمولی اجتماعی بوده و از جمله بدترین عمل انسانها در جامعه می باشد که در هر جامعه به علل و انگیزه‌های مختلف به وقوع می پیوندد، در اکثر جوامع جرم و عوامل آن

مختلف است و هر دولت برای تنظیم و آسایش جامعه خود قوانینی را تصویب و در آن برای مرتکبین جرایم که در قانون آن را به صفت جرم شناخته اند جزاهایی را پیش بینی نموده است، فقر از جمله عوامل ارتکاب جرم بوده، فقر در ذات خود برای انسان ها رنج آور روحی بوده چه فقر اقتصادی چه فرهنگی و سواد، هر سه مورد در ارتکاب جرم موثر می باشد.

(Hoghoogh 85.blogfa.com)

جرم آثار فراوانی را در جامعه تحمیل می کند و دقیقا به خاطر همین آثار است که عملی عنوان مجرمانه به خود می گیرد. به عبارت دیگر مبنای جرم انگاری هر جرمی همانا آثار و پیامد های زیانباری است که از ارتکاب آن عمل ناشی می شود. به منظور درک فلسفه جرم انگاری قاچاق باید آثار آن را شناخت زیرا همین آثار است که موجب پیدایش فکر مبارزه بین المللی با این پدیده گردیده است. (سلیمی: 1381: 7). در شرایط کنونی امرار معیشت به یک تشویش روحی و مشکل تبدیل شده است هر فرد درصدد به دست آوردن پول برای ادامه زندگی می باشد. همیشه انسان ها تا نهایت در فکر به دست آوردن آن از راه مشروع می باشند، اما آن چیزی است که در بدل کار و اجرای وظیفه به دست می آید که در شرایط کنونی ما این موضوع (بیکاری) برای افراد به آسانی و فراوانی میسر نیست. شرایط کار نیز اکنون از طرف دولت برای شهروندان مهیا نگردیده است. (hoghoogh.blogfa.com)

وجود آثار و مبانی مربوط به حقوق داخلی ایران و نحوه قانونگذاری و از بین رفتن آسایش و امنیت مردم جامعه، خود دلیلی موجه و کافی برای جرم شناختن قاچاق اسلحه گردیده است.

عوامل غیر انسانی مانند قوانین و مقررات سیستم ها، تکنولوژی، سیاست ها و استراتژی ها که نا مناسب بودن آنها به امر قاچاق منجر می شود. قاچاقچیان که دارای روحیه قانون شکنی و قانون گریزی، تمایل به کسب در آمد زیاد در زمان کمتر، رشد اجتماعی پایین، روحیه خطرپذیری بالا و تحصیلات پایین هستند. (آفازاده: 1384: 26).

در حقوق داخلی ایران ناکافی بودن و ابهام قانون در مورد قاچاق اسلحه به سهم خود زمینه ساز ارتکاب جرم توسط افراد مستعد آن خواهد بود. استفاده غیرمجاز از سلاح تبعاتی چون شرارت، سرقت مسلحانه، قتل، و تهدید بالقوه برای نظام را در پی دارد. از سویی تامین امنیت لازمه تداوم حکومت حاکمان و مایه آرامش شهروندان است. وقوع بسیاری از جرایم و افزایش ناهنجاری های مختلف عمدتاً مرتبط با سلاح های غیرمجازی است که به دست افراد فاقد صلاحیت می باشد. وجود سلاح غیرمجاز می تواند حریم خصوصی شهروندان را به خطر بیاندازد. این احساس عدم امنیت سبب می شود، عده ای نیز برای مقابله با آن سلاح های غیرمجاز نگهداری کنند که این امر به افزایش آمار سلاح ها و آثار منفی آن اشاره دارد. (mhassani.blagfa.com)

ورود سلاح های غیرمجاز متأثر از اقدامات تبهکارانه، قدرت نمایی، شرارت و بعضاً توسط افراد دارای ضعف های جسمانی است که در خود کمبود احساس می کنند و در نزاع های انفرادی و دسته جمعی به حمل و استفاده از سلاح های کمتری متوسل می شوند. وجود سلاح و مهمات غیرمجاز و قاچاق آن از جمله مسائل مهمی است که امنیت عمومی جامعه را به چالش خواهد کشاند. واقعیت تلخ امروز در جوامع انسانی و حتی در کشور ایران درجه های مختلفی از خشونت

و رفتارهای غیرقابل کنترل را نمایش می دهد که به شدت تحت تاثیر غرایز نا آزموده و هیجانات متغیر انسانها است و بدین ترتیب وجود سلاح جرایم را به مراتب آسانتر می سازد و هزینه های گزافی را به کشور تحمیل ساخته است. (vista.ir).

قاچاقچیان اسلحه علاوه بر جرایمی که خود مرتکب می شوند با قرار دادن سلاح در اختیار افراد مختلف سبب ساز وقوع جرایم و جنایات خونینی می شوند که امنیت اجتماعی را به خطر می اندازد. قتل های مسلحانه یکی از مهم ترین جرایمی هستند که فروشندگان سلاح مسبب آن هستند. بدین ترتیب اگر اسلحه در دسترس افراد نباشد برخی از قتل ها رخ نخواهد داد. لذا در وهله اول باید قوه اصلاح قوانین و تشدید مجازات خرید و فروش حمل اسلحه اولاً از تکرار آن جرم از سوی مرتکبان و ثانیاً از ارتکاب آن از سوی دیگران به واسطه ایجاد رعب و ترس و اینکه حتما در صورت قاچاق اسلحه مجازات خواهند شد جلوگیری می کند. (aftab.ir)

تعریف مساله

قاچاق پدیده ای است مخرب که صدمه فراوانی به پیکره اقتصاد کشور وارد می کند، این پدیده برنامه ها و سیاست های توسعه اقتصادی را مختل می سازد و منجر به کاهش تولیدات داخلی، افزایش بیکاری و مشکلات ناشی از آن می شود. بدیهی است اگر بستر و شرایط لازم جهت ایجاد یک پدیده (قاچاق) فراهم نشود، آن پدیده قابل تحقق نخواهد بود و بر این اساس تا بستر برای تجارت سالم و قانونمند فراهم نشود، زمینه رشد قاچاق کماکان در کشور خصوصاً در استان های مرزی فراهم خواهد بود. (باقرزاده: 27:1383).

قاچاق اسلحه از جمله مصادیق جرم پولشویی است، گستره پولشویی همه جرایم اقتصادی را شامل می‌شود، قانونگذاری در خصوص جرم پولشویی تضمین این امر است که جرایم اقتصادی سود آور نباشد و مرتکبان جرایم مهم اقتصادی از چنگ قانون نگریزند، ویژگی های خاص اقتصادی این پدیده باعث نمی‌شود بررسی آن از زیر لوای حقوق کیفری بیرون آید، پولشویی برای مقابله با جرایمی از جمله قاچاق اسلحه باید با محروم کردن مجرمان در بهره برداری از درآمد های جرمشان، انگیزه ارتکاب جرم را در آنها از بین ببرد. (حسینی: 11:1387).

هر چند مرز بین فروش قانونی و فروش غیر قانونی اسلحه روشن نیست، لیکن تفاوت بین این دو بیشتر در استفاده - کنندگان نهایی از اسلحه است. گروههای سازمان یافته تبهکار با دادن اسلحه به گروههای درگیر در جنگ یا جدایی طلبان و سازمان های تروریستی یا دولتهای جنگ افروز جهان موجب نا امنی و شورش در مناطق مختلف جهان می‌شود. (میر محمد صادقی: 1386).

با توجه به وضعیت کشور به لحاظ موقعیت سیاسی و امنیتی همسایگان شرقی و غربی بالاخص افغانستان و عراق و ورود بیش از پیش اسلحه و مهمات غیر مجاز به کشور توسط قاچاقچیان که خود زمینه ساز بروز جرایم دیگری شده است (خبرگزاری فارس: 1388) و با توجه به افزایش فوق العاده مجازات قاچاق اسلحه در کشور، ما نیازمند به تقویت تلاش برای مبارزه علیه قاچاق هستیم. در سطح بین المللی نیز قاچاق غیر قانونی اسلحه هم در ثبات دولت ها و هم در امنیت مردم تاثیر می‌گذارد مهار رشد و تکثیر آن نیاز به یک ارزیابی بهتری از پدیده و شیوه جدیدی برای نگاه به مشکلات و راه حل های شناسایی دارد، بنابر این جوامع بین المللی باید در دستور کار خود برای مبارزه با جرم قاچاق غیر قانونی اسلحه به توافق برسند.

(belind cipollone,pericles Gaspani : butdate)

سابقه و پیشینه تحقیق

قاچاق، «کاری که پنهانی وبا تردستی انجام شود، وارد کردن یا صادر کردن کالاهایی که ورود و صدور آنها ممنوع است، قاچاق در ترکی به معنی فراری است» (عمید: 1380)، «برده، ربوده، آنچه ورود آن به کشور و یا معامله آن از طرف کشور ممنوع است» (ویکی پدیا: بی تا) و انواع آن در حقوق داخلی ایران و بین الملل که در مورد آن مطالعه چندانی صورت گرفته است، و اما اسلحه «آلات جنگ، ج سلاح» (عمید: 1353)، «سازهای جنگ، زین افزارها، سلاح هایی چون تفنگ، توپ و نارنجک و جز آن» (دهخدا: 1373). به نظر می رسد در خصوص قاچاق اسلحه در حقوق داخلی ایران کار قابل توجه و ملاحظه ای صورت نگرفته است و در حقوق بین الملل براگا آنتونی در مقاله ای تحت عنوان «استراتژی های از هم گسیختن بازار سلاح های غیر قانونی» در سال 2008 (antony:2008)، برادلی باکلز «قوانین فدرال علیه قاچاقچیان اسلحه» در سال 2000 (Buckles:2000)، میزول لیزا «سلاح ها و جرایم جنگی»، کیپوله و آلوز در «ما نیاز به گسترش تلاش برای مبارزه علیه قاچاق اسلحه هستیم» (lisa:butdate) و ... به این مهم پرداخته اند. با این همه با توجه به اهمیت این جرم و افزایش فوق العاده مجازات آن و عدم سودمندی لازم و کافی سیاست جنایی اتخاذ شده، پرداختن به مبانی جرم انگاری و علل و انگیزه های بوجود آمدن این جرم مفید به نظر می رسد.

ضرورت تحقیق

به منظور تعدیل در نظام حقوق اقتصادی داخلی و بین المللی و پیشگیری از ارتکاب جرم قاچاق اسلحه و ایجاد برنامه ریزی ها و قانون گذاری های مناسب در این زمینه، ضرورت تحقیق در خصوص این مورد را اجتناب ناپذیر می سازد.

سوالات تحقیق

1. در جرم قاچاق اسلحه معضل چیست؟
2. مبنای جرم انگاری در جرم قاچاق اسلحه چیست؟
3. علل و انگیزه های ارتکاب جرم قاچاق اسلحه در حقوق داخلی و بین الملل چیست؟

فرضیات

1. جرم قاچاق اسلحه امروزه گستره فراوانی از جرایم و مجازات ها را به خود اختصاص داده است و موجب از بین رفتن فرصت های مناسب شغلی و ایجاد اشتغال کاذب در جوامع می شود.
2. مبنای جرم انگاری در جرم قاچاق اسلحه، بازدارندگی است و لذا با جرم انگاری این جرم، قانونگذار راه حل های حد اقلی را فراهم کرده است.
3. افزایش بیکاری، تلفیق اقتصاد دولتی با قدرت سیاسی، که بهترین زمینه را برای رشد فعالیت های اقتصادی غیر رسمی از جمله قاچاق اسلحه فراهم کرده است.

معرفی پلان

با توجه به توضیحاتی که ارائه شد به نظر می رسد شالوده این نوشتار روشن شده باشد. خالی از فایده نیست که با توجه به آثار منفی و تهدید صلح و امنیت جهانی لازم دانسته شده است در بخش اول به مبارزه کیفری با جرم قاچاق اسلحه که در آن به مفهوم شناسی و عناصر تشکیل دهنده این جرم پرداخته شده اشاره شود. از صلاحیت های سرزمینی و فرا سرزمینی و فعالیت های اینترنتی در قبال این جرم سخنی به میان آید. در بخش دوم با عنایت به نیاز روز و قابلیت موثر بودن کافی جنبه پیشگیرانه وضعی جرم قاچاق اسلحه اختصاص یافته است و برای پرداختن به مباحث آن نقش دولت و نقش جامعه در اتخاذ تدابیر پیشگیرانه انتخاب شده است.

هدف ها و کاربرد های مورد انتظار از انجام تحقیق

تحقیق حاضر به اهداف زیر انجام شده است:

الف) جلوگیری از افزایش بی رویه این جرم در سطح داخلی و بین المللی و یافتن راه حل های موثر در پیشگیری از جرم و ارایه راهکارهای مناسب و عملی در خصوص مبارزه با این جرم .

ب) بررسی و تحلیل قوانین داخلی و بین المللی و رفع ابهامات و بیان نواقص آن.

ج) بررسی راه های مقابله با جرم قاچاق اسلحه و تعیین دادگاه صالحه در رسیدگی به این جرم در حقوق داخلی و بین المللی.

جنبه جدید بودن و نوآوری طرح

این طرح در مورد بررسی تطبیقی جرم قاچاق اسلحه در حقوق ایران و بین الملل است که سعی شده در آن به علل و انگیزه های ارتکاب این جرم پرداخته شود، به نظر می رسد تاکنون از این

زاویه به این جرم نگاه نشده است، لذا با توجه به جدید بودن طرح و اهمیت موضوع زمینه کار فراهم شده است.

روش تحقیق

این تحقیق به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است و ابزارهای گردآوری اطلاعات کتب، مقالات تخصصی و اینترنت بوده است.

قلمرو مکانی و زمانی تحقیق

در این نوشتار سعی شده که به مبانی جرم انگاری و علل و انگیزه ها و پیشگیری جرم قاچاق اسلحه در حقوق ایران و حقوق بین الملل پرداخته شود و با توجه به این که قانون تشدید مجازات قاچاق اسلحه و مهمات در سال 1350 تصویب شده، از این قانون و همین طور رویه های قضایی موجود در مورد این جرم، استفاده شده است.

بخش اول: مبارزه کیفری با قاچاق اسلحه

فصل اول: جرم انگاری قاچاق اسلحه

مبحث اول: مفهوم شناسی قاچاق اسلحه

گفتار اول: مفهوم اسلحه

در تعریف سلاح آمده آلتی که بدان جنگ می کنند، ساز جنگ، آلت جنگ، چون تیغ و خنجر و مانند آن، اسلحه جمع آن است. آلتی که بدان جنگ نی کنند مانند شمشیر و قداره و نیز قمه و چماق و تیر و تیر و ساز جنگ یا آهن آن. (دهخدا: 1335: 2463). و همچنین آلات جنگ، ج سلاح (عمید: 1380: 144).

در قانون اصلاح موادی از قانون مجازات اسلامی ایران، کتاب پنجم از قانون مجازات اسلامی تحت عنوان تعزیرات و مجازات های بازدارنده در 1375 به تصویب رسید. این بخش از قانون که در بر دارنده عناوین مجرمانه گوناگون است، در سال 1387 در چند ماده دستخوش اصلاحاتی گشت. یک تبصره به بند 2 ماده 651 الحاق شده که منظور از سلاح 1- انواع سلاح گرم از قبیل تفنگ و نارنجک؛ 2- سلاح سرد از قبیل قمه، شمشیر، کارد، چاقو، پنجه بوکس؛ 3- انواع سلاح سرد جنگی مشتمل بر کارد های سنگری متداول در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران یا مشابه آنها و سر نیزه قابل نصب بر روی تفنگ؛ 4- انواع سلاح شکاری شامل تفنگ های ساچمه زنی، تفنگ های مخصوص بیهوش کردن جانداران و تفنگ های ویژه شکاری حیوانات آبی.

این تبصره همان طور که از صدر آن نیز به وضوح استنباط می شود تنها ناظر به بند 3 ماده 651 است و نمی توان آن را به سایر مواد قانون مجازات اسلامی تسری داد چه آنکه مطابق نص صریح صدر این تبصره این امکان وجود ندارد و از سوی دیگر قواعد حقوق جزا و از جمله اصل تفسیر

مضیق قوانین جزایی نیز این برداشت را نفی می کند. این در حالی است که در برخی از مواد قانون مجازات اسلامی واژه سلاح به کار گرفته شده است و به نظر می رسد معیار تشخیص سلاح در آن همچنان عرف باشد.

از این گزیده بر می آید که تعریف سلاح در قانون تشدید قاچاق اسلحه و مهمات و قاچاقچیان مسلح نیز از عرف بر آید. این تبصره در مقام تعریف سلاح نیست و تنها به بیان مصادیق آن اکتفا نموده است مصادیق مطرح در این ماده به چهار دسته کلی ذکر شده اند. بند های 1 و 2 تمثیلی و بند های 3 و 4 حصری می باشند. که این سبک تقنینی صحیح نیست و قانونگذار می بایست به سمت نگارش قاعده کلی در رابطه با تعریف و تعیین مصادیق سلاح اقدام می نمود که هم جامعیت و هم مانعیت در آن لحاظ می شد و از سوی دیگر خلا های قانونی را در این بخش پوشش می داد.

(vekalatonline.com)

در آیین نامه اجرایی تبصره 3 ماده 1 قانون تشدید مجازات قاچاق سلاح مصوب 1350 که در اسفند ماه 1353 به تصویب وزیر جنگ وقت رسیده است نیز برخی موارد همچون تیزبر و افشیره های بیهوش کننده که برای حفاظت از شخصیت ها در دست برخی افراد قرار دارد ذکر نشده است.

در لایحه پیشنهادی مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیر مجاز در ماده 1 بند ب آمده است:

«اسلحه و مهمات: انواع سلاح های سرد و گرم جنگی و شکاری (گلوله زنی و غیر

گلوله زنی) و مهمات سلاح های مربوط، ادوات جنگی و سلاح های کمربندی از

حیث مندرج در این قانون تابع احکام سلاح های جنگی قرار می گیرد.»

در تبصره بند ج آمده است:

«سلاح های لیزری از حیث احکام مندرج در این قانون تابع احکام مواد

رادیواکتیو و میکروبی قرار می گیرند.»

اسلحه در حقوق امریکا ابزاری است که برای اعمال اجبار برای هدفی که باعث صدمه یا

خسارات به شخص یا حیوانات می شود. سلاح ها در شکار یا حمله یا دفاع شخصی یا دفع هنگام

جنگ استفاده می شوند و از ابزار ساده مانند نیزه به ماشین های مدرن پیچیده از جمله موشک

های بالستیک فرا قاره ای تغییر کرده است. کسی که سلاح را حمل می کند به آن مسلح گفته می

شود. در یک مفهوم گسترده سلاح ها هر چیزی را که برای به دست آوردن سود و امتیاز یا ایجاد

یک ضرر استفاده می شود شامل می شوند. (Wikipedia.encyclopedia)

لفظ اسلحه به هر گونه تجهیزات نظامی اطلاق می شود. سلاح های کوچک مانند تفنگ خودکار،

سلاح کمربندی و همچنین سلاح های سنگین نظیر خمپاره انداز. لفظ سلاح های پیچیده به سلاح

هایی اطلاق می شود که تولیدشان متضمن و مستلزم تکنولوژی بیشتر است. (گزارش انجمن

جهانی صلح: 1358: 15-18).

سلاح گرم اتوماتیک سلاح گرمی که مستعد شده یا روی هم سوار شده یا طراحی شده و تولید شده با قابلیت رها کردن پرتابه ها با جانشینی سریع در حین فشار ماشه اسلحه. (کد جزایی: بخش 84).

و اما سلاح گرم جنگ افزاری با سرعت زیاد است که هر کدام از تیر، گلوله یا پرتابه های دیگر می توانند رها شوند و مستعد ایراد صدمه جسمی یا مرگ یک شخص است. سلاح دستی (handgun) سلاح گرمی که طراحی می شود، اصلاح می شود و قصد می شود که مورد هدف قرار دهد یا آتش زند با یک دست یا دو دست. (کد جزایی: بخش 84).

سلاح گرم ساختگی (Imitation firearm) هر چیزی که سلاح گرم را می سازد و یک المثنی (نسخه عین) از سلاح گرم را شامل می شود. (کد جزایی: بخش 84).

(hemeskerk,davise:2008:52).

به طور کلی اسلحه کوچک سلاح هایی هستند که برای مصرف انفرادی طراحی شده اند و سلاح های سبک سلاح هایی هستند که برای استفاده به وسیله دو یا سه نفر طراحی شده اند که به عنوان خدمه خدمت می کنند اگرچه بعضی از آنها را ممکن است یک نفر حمل یا استفاده کند. از جمله این سلاح ها مسلسل سنگین، نارنجک اندازهای دستی و نصب شده تفنگ های قابل حمل ضد هوایی و سیستم های راکت. اسلحه کوچک و سلاح های سبک می توانند از منابع گوناگون از جمله منبع زیر استفاده شود 1- دلالی غیر قانونی؛ 2- سلاح های باقیمانده از مناقشات؛ 3- ساختار و تولید غیر قانونی؛ 4- درز از انبارهای ارتش و پلیس؛ 5- قاچاق؛ 6- سرقت. (مرکز سازمان ملل متحد-تهران).

سلاح های کوچک هایی هستند که می توانند به دست یک یا دو شخص حمل بشوند از جمله تفنگ، مسلسل، پرتاب کننده نارنجک، سلاح های ضد تانک، خمپاره های سبک، مهمات و نارنجک ها از این دسته هستند. استفاده از سلاح های گرم از جمله سلاح های کوچک در کشاکش ها موضوعی است برای محدودیت حقوق بشر دوستانه بین المللی (IHL)¹، در کنوانسیون لاهه 1907، کنوانسیون ژنو 1949 و پروتکل الحاقی 1977 به کنوانسیون ژنو در مورد سلاح های مرسوم طراحی شده که از غیر نظامیان حمایت می کند و از تحمیل رنج و سختی در طول دهه های کشاکش به محدود کردن درگیری های جسمی و فیزیکی جلوگیری می کند و روش هایی که گروههای متحارب می توانند برای برپا کردن جنگ استفاده کنند. برای مثال IHL تعرض عمدی به غیر نظامیان و اجبار ناشی از عدم تبعیض را ممنوع کرده است. از زمانی که سلاح های کوچک با توجه به ماهیتشان توسط IHL ممنوع شده اند دولت هایی که برای ارتکاب تخلفات IHL با سلاح کوچک مسئول قرار داده شده اند از جمله اعدام های بدون تاخیر در لیبریا، هدف گیری غیر نظامیان در نپال، تجاوز به عنف زنان در سیرالئون، از بین بردن اموال غیر نظامیان در افغانستان، اعدام فراری ها در عراق. (Amnesty international USA:2010).

در سند بین المللی که مجمع عمومی سازمان ملل متحد آن را روز دسامبر 2005 تصویب کرد منظور از اسلحه کوچک و سلاح های سبک هر سلاح مرگبار قابل حمل به وسیله انسان است که شلیک یا پرتاب می شود یا ممکن است به آسانی تغییر کند تا گلوله، ساچمه یا موشک و پرتابه ای را با انفجار شلیک یا پرتاب کنند. (مرکز سازمان ملل متحد-تهران)

¹ International Humanity Legal

بند اول: پیشینه تاریخی

ابتدای زندگی و تولد سلاح های آتشین که اکنون چند صد سال از عمرشان می گذرد به آغاز پیدایش باروت می رسد. تاریخچه اسلحه یک موضوع وسیعی است و شمارشی قدم به قدم از سلاح های متنوع را شامل می شود که در دوره ای از زمان ساخته شد به در نظر گرفته می شود. سلاح ها می توانند به عنوان یک ابزار برای صدمه زدن به یک شخص یا تهدید کردن یا دفاع استفاده شوند. سلاح ها همیشه یک نقش بحرانی در الگوسازی تغییرات در طول تاریخ بازی می کردند... (United States legal system.com)

در سال 1225-1250 کشف باروت توسط شخصی به نام راجر بیکن که در نوشته هایش به رمز به آن اشاره کرده بود پس از آن اختراع توپ در سال 1300-1325 میلادی بوده است. نخستین تصویر به دست آمده از یک سلاح گرم که توسط شخصی به نام والتر میلمت ترسیم شده بود. قدیمی ترین توپ در موزه استکهلم-سوئد نگهداری میشود. ابتدای ساخت سلاح های گرم کوچک با نام «توپ دستی» از سال 1350-1400 میلادی بوده است. ساخت توپ های بزرگ جنگی اولین تفنگ به دست آمده متعلق به ماکسی میلیان امپراتور آلمان که از این اسلحه بین سالهای 1492 تا 1502 میلادی استفاده می شده است. در سال 1750 میلادی اسپانیایی ها موفق شدند با استفاده از آلیاژ های جدید لوله های محکمی برای تفنگ عرضه کنند. (www.senatorha.com)

در دوره قدیم وقتی که مصریان در نقطه اوج خود بودند هکسیوس به آنها حمله کرد فقط به خاطر اینکه آنها سلاح های ممتازی را داشتند آنها به سمت مصر با استفاده از ارابه هایی پیشروی

کردند که حتی مصریان که خود در بدعت و نوآوری سلاح ها مثل منجنیق شناخته شده بودند را متحیر کرد. رومی ها کیفیات و فن آوری سلاح ها را بهبود بخشیدند. آلمان ها بعد از شکستشان در جنگ جهانی اول روش های جدید ایجاد سلاح های قدرتمند تر را کشف کردند. اختراع سلاح ها با نیزه شروع شد بعدا با خدنگ و شمشیر یسرفت کرده و بعد از آن سلاح هایی چون باروت، تفنگ و سرانجام سلاح های هسته ای. اختراع این سلاح ها به ما کمک می کند که فن آوری به کار رفته در دوره های مختلف را بدانیم و جامعه ای را که این سلاح ها را تولید کرده است را بشناسیم. (United states legal system.com)

از کشف میدان مغناطیسی توسط نیکولا تسلا اختراع یک اسلحه توسط روسیه نیکولا تسلا در شهر اسمیت جان (کیلا) که هم اکنون بخشی از کشور یوگسلاوی است به دنیا آمد در 27 سالگی به امریکا سفر کرد و تبعه آن کشور شد در همان سالها تسلا قوانین میدان مغناطیسی را کشف کرد و توانست به وسیله میدان مغناطیسی یک موتور القایی بسازد. این کار پایه ایجاد موتورهای الکتریکی شد که هم اکنون در سرتاسر جهان استفاده می شود. بعد از تمامی این اختراعات و اکتشافات در 1899 میلادی دست به تاسیس یک آزمایشگاه در کلوردا زد. او بی درنگ شروع به تحقیق کرد در مورد چگونگی انتقال نیرو بدون استفاده از وسایلی به نام سیم یا بی سیم کرد و بدین طریق در یافت که چگونه می توان نیروی مغناطیسی را در فضا پخش کرد. تسلا در آزمایشگاهش اکتشافات بسیاری داشت که اغلب به صورت یک ایده و تئوری بوده است که بعد ها به دست دانشمندان شوروی افتاده که با ارتقای آن تئوری ها سلاحی قدرتمند را بسازند. جزئیات و مشخصات نسبی آن در تاریخ 1977 در محله تکنولوژی فضا و هوانوردی امریکا

توضیح داده شد. یکی از جنبه های جالب این سلاح و نگران کننده برای امریکایی ها این بود که اسلحه مرگ می توانست تمامی موشک های بالستیک امریکا را منهدم سازد. (www.rasekhoon.net)

شکل های اولیه سلاح ها نیزه های سنگی بودند. رکوردهایی از آن وجود دارد که چینی ها زره های چرمی را استفاده می کردند. یک فرد متعارف در دنیای قدیم از یک چیز چسبناک پهن به عنوان بدنه سلاح برای حمایت از خودش در مقابل دشمن در قرون وسطی اولین شخصی که آن را از منجنیق پرتاب کرد نمرود (پادشاه بابل) بود. بشر منابع طبیعی اش را در زیر سطح زمین کشف می کرد آنها اولین بار از منابع جدیدشان استفاده کردند و نیزه های سستی شان را با چماق جایگزین کردند. مس به طور قابل توجه به دنیای قدیم بر می گردد و به رشد فرهنگ های مصر و یونان، روم، اندونزی و چین کمک کرد. مس جایگزین سنگ شد مس فقط یک فلز بود برای یک دوره طولانی از زمان برای انسان استفاده می شد. در دوره مس چماق ها مورد مطالبه زیادی بودند و سامری ها اولین مردمی بودند که رکورد سلاح های مسی را داشتند. امریکایی ها از مس برای جشن ها و دکور های پیچیده استفاده می کردند. سلاح هایی که آنها استفاده می کردند اغلب از نیزه و چاقو بودند. صنعتگران قدیمی اشکالی از مس را برای تولید تسلیحات کشف کردند. سلاح های ساخته شده از مس به آسانی می توانستند شکل داده شوند اگرچه آنها قادر نبودند به خاطر تیزی لبه اش آن را برای زمان طولانی نگه دارند. کمان ها و خدنگ ها به نیزه ها ترجیح داده شدند به خاطر اینکه دقت بیشتری داشتند. (united states legal system)

باندهای قاچاق سازمان یافته با کانتینر های 12 متری که از مرزهای جنوبی، جنوب غربی و جنوب شرقی وارد کشور می شوند ابتدا در زمان جنگ تحمیلی و با سوء استفاده از تنگناهای موجود در اقتصاد کشور به قاچاق کبادرت می کردند که به علت کنترل شدید دولت موقتا از دور خارج شدند اما پس از پایان جنگ به علت نامتناسب بودن مقررات حاکم بر فعالیت های اقتصادی تعدادی افراد صاحب نفوذ فعالیت سازمان یافته قاچاق در کشور را پایه ریزی کردند به طوری که در حال حاضر این افراد مهارت فراوانی را در قاچاق به دست آوردند. (www.gooya.com)

در 20 سال گذشته ایالات متحده امریکا فروشنده عمده سلاح های سنگین به کشورهای جهان سوم بوده پس از او اتحاد جمهوری شوروی در مرتبه دوم جای داشته است. این دو کشور روی هم رفته دو سوم سلاح ها و تجهیزات کشور های مزبور را تهیه و تامین می کنند پس از آنها فروشندگان آنها عبارت است از بریتانیا و فرانسه که بر روی هم بیش از 20 درصد کل سلاح ها را تهیه و تدارک دیده اند. (گزارش انجمن جهانی صلح: 1358: 18).

از جنگ جهانی دوم به این طرف تجارت اسلحه در نظارت دولتها بوده است. صادرات، تجهیزات و تسلیحات نظامی به طور کلی مستلزم تحصیل پروانه رسمی دولت است. در بیشتر کشورها صدور این پروانه موکول به بررسی و تحقیق وزارتخانه ها و ادارات و سازمان های بسیاری است. معاملات عمده در سطوح دستگاه دولت مورد بررسی قرار می گیرند. هر چند نظارت دولتها اغلب موانع چندانی را پیش می آورند با اینهمه در صورت لزوم می توان اینگونه موانع را از پیش پا برداشت. (گزارش جهانی صلح: 1358: 22).